a nyugati buddhizmus lapja

DHARMA

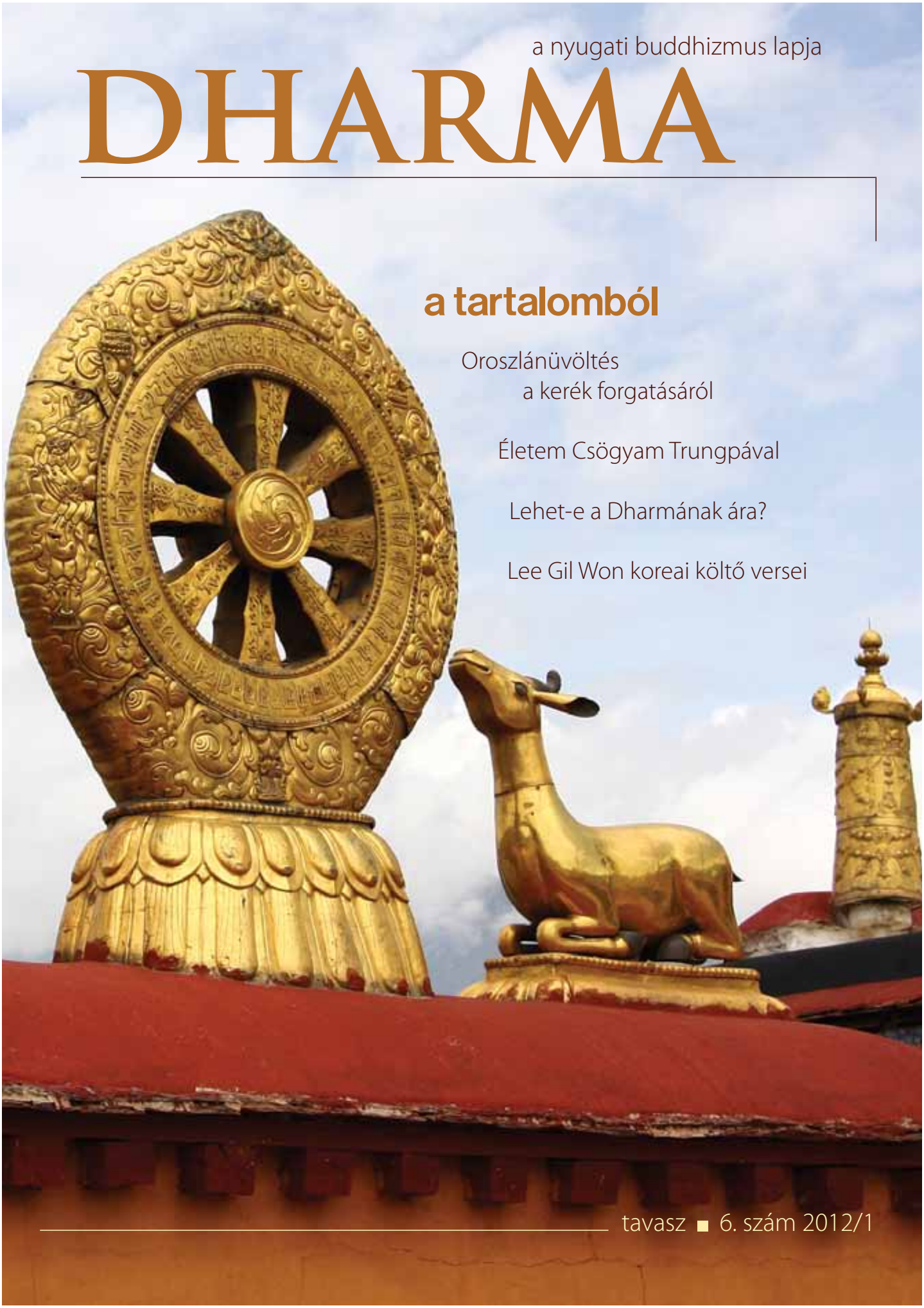

a tartalomból

Oroszlánüvöltés
a kerék forgatásáról

Életem Csögyam Trungpával

Lehet-e a Dharmának ára?

Lee Gil Won koreai költő versei

tavasz ■ 6. szám 2012/1

TARTALOM

Ösvény
Oroszlánüvöltés a kerék forgatásáról 3

Jasza Farkas Sándor:
Duhkha-rúpam
- A szenvedés természete 16

Közösség
Vadzsramálá:
Lehet-e a Dharmának ára? 19

Könyv
Bahudhiti Bányai Tibor Márk:
Életem Csögyam Trungpával
- Diana J. Mukpo könyvéről 24

Líra
Lee Gil Won koreai költő versei 26

Gyermekeknek
A bölcs asszony - tibeti népmese 28

Humor 29

Hírek
A Buddhista Misszió egyház maradt 30
Tájékoztatás a nyári elvonulásról 31

DHARMA - a nyugati buddhizmus lapja
6. szám 2012/1

Kiadja a Buddhista Misszió, a Magyarországi Árya Maitreya Mandala Egyházközösség
Felelős kiadó:
Ven. Lílávadzsra Dr. Pressing Lajos, a Buddhista Misszió ügyvivője
Főszerkesztő: Uttarí Bártfai Judit
Szerkesztőség: Szaraszvatí Mag Mónika, Szakulá Fazakas Hajnalka, Nakulamátá Szabady Helga
Design és tipográfia: Pindóla Hargitai Gábor
Nyomdai munkák: Scarbantia Nyomda
Készült 1500 példányban
Szerkesztőség címe:
Buddhista Misszió (Dharma Szerkesztősége), 1386 Budapest, Postafiók 952
e-mail: szerkeszto@dharma.hu
www.dharma.hu

A szerkesztőségnek szánt megkereséseket, anyagokat a szerkeszto@dharma.hu e-mail címre várjuk. A javaslatokra, felvetésekre személyesen válaszolunk. Kéziratot, fotót nem őrzünk meg és nem küldünk vissza, ezeket belátásunk szerint gondozzuk. A megjelentetett kéziratokért tiszteletdíjat nem áll módunkban fizetni, azokat a szerzők felajánlásaként kezeljük.

Kérjük, a kiadvány támogatására szánt adományát szíveskedjék a Buddhista Misszió bankszámlájára utalni:
Erste Bank 11991102 - 02112451

ISSN 2061-7755

Ez a kiadvány a Dharmával összefüggő tartalmat hordoz, tanítók képét, istenségek ábrázolásait közli. Kérjük, hogy ennek megfelelő tisztelettel kezelje. Ha már nincs rá szüksége, ne dobja szemétbe, hanem inkább adja tovább, juttassa el e célból a Buddhista Misszióhoz, vagy égesse el!

Kérjük, járuljon hozzá e kiadvány további megjelenéséhez, akár munkájával és ötleteivel, akár a nyomdai- és postázási költségeket fedező pénzbeli felajánlás útján!

OROSZLÁN-ÜVÖLTÉS

A KERÉK FORGATÁSÁRÓL[1]

E nagy horderejű tanítóbeszéd, mely a Páli kánon Hosszú gyűjteményében maradt fenn, fontos próféciákat tartalmaz, melyek saját korunkra nézve is jelentőséggel bírnak. Közösségünk, a Nemes Maitréja rendje számára különös jelentősége van annak, hogy Sákjamuni, a történeti Buddha ebben a beszédében jósolta meg a Szeretet Buddhájának eljövetelét. E beszéd az eljövendő világkorszak Buddhájára vonatkozó legrégebbi buddhista forrás, melyet az alábbiakban közlünk első ízben teljes terjedelmében magyar nyelven.

Így hallottam. Egy alkalommal a Magasztos Magadha földjén, Mátulában tartózkodott. Ott a Magasztos így szólította meg a szerzeteseket:

– *Bhikkhuk*!

– Urunk? – válaszoltak a szerzetesek.

A Magasztos így folytatta:

– Legyetek önmagatok lámpásai, legyetek önmagatok menedékei, ne keressetek más menedéket. A Tan legyen a lámpásotok, a Tan legyen a menedéketek, ne folyamodjatok más menedékért! Hogyan lehet azonban, szerzetesek, a szerzetes önmaga lámpása, önmaga menedéke, nem keresve más menedéket? Hogyan lesz a Tan a lámpása és a menedéke, nem folyamodva más menedékért?

Nos, szerzetesek, a szerzetes a testet tudatosítva szemléli a testet, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; az érzéseket tudatosítva szemléli az érzéseket, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; a tudatállapotát tudatosítva szemléli a tudatát, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; a tudattartalmakat tudatosítva szemléli a tudattartalmakat, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson.

1. Csakkavatti szihanada szutta. *Dígha nikája, Pátika-vagga* (Hosszú szövegek gyűjteménye, Pátika rész), 26. Német és angol nyelvű forrásokból fordította Uttarí Bártfai Judit. A páli eredetivel összevetette és átdolgozta Lílávadzsra Pressing Lajos.

Így lehet, szerzetesek, a szerzetes önmaga lámpása, önmaga menedéke, nem keresve más menedéket; így lesz a Tan a lámpása és a menedéke, nem folyamodva más menedékért.

Maradjatok, szerzetesek, a saját szemlélődésetek körében, saját örökölt területeteken. Ha megmaradtok saját szemlélődésetek körében, saját örökölt területeteken, Mára nem fér hozzátok és nem tudja megvetni a lábát. Az üdvös dolgok művelésével fejlődik ki, szerzetesek, ez az érdem.

Élt egyszer, szerzetesek, egy Dalhanémi[2] nevű király: kerékmozgató (*csakravartin*), igazságos uralkodó, győzedelmes egészen a távoli óceánig, aki biztonságot teremtett a birodalmában, s rendelkezett a hét drágasággal, nevezetesen a csodálatos kerékkel, a rendíthetetlen elefánttal, a szélsebes paripával, a különleges értékű drágakővel, a minden tökéletességgel felruházott királynővel, a csodálatos miniszterrel és hetedikként a legyőzhetetlen tábornokkal. Ezernél is több fia volt, bátrak, hősiesek, az ellenséges seregek megsemmisítői. Így uralkodott az egész óceánoktól övezett földön bot és kard nélkül, a törvény és az igazság erejével.

Egyszer aztán, szerzetesek, sok év, sok évszázad, sok évezred elteltével Dalhanémi király így szólt az egyik emberéhez:

– Jó emberem, ha egyszer úgy találod, hogy a szent kerék lesüllyedt vagy kimozdult a helyéről, jöjj és jelentsd nekem azonnal!

– Így teszek, felség! – válaszolta engedelmesen a megszólított.

Sok év, sok évszázad, sok évezred elteltével, szerzetesek, ez az ember egyszer csak látja, hogy a szent kerék lesüllyedt, kimozdult a helyéről. Ezt látva Dalhanémi királyhoz rohant, s jelentette:

– Felséges uram, tudjál róla, hogy a szent kerék lesüllyedt, kimozdult a helyéről!

Ekkor, szerzetesek, Dalhanémi király hívatta a legidősebb fiát, a koronaherceget, és így szólt hozzá:

– Tudod, édes fiam, a szent kerék lesüllyedt, kimozdult a helyéről. Azt tanultam, hogy ha a szent kerék kimozdul a helyéről és lesüllyed, akkor a kerékmozgató királynak már nem sok van hátra az életéből. Eleget élveztem a földi gyönyöröket, itt az ideje, hogy az égi gyönyörökre gondoljak. Édes fiam, innentől kezdve a te dolgod, hogy irányítsad ezt az egész óceánoktól övezett földet. Én leborotválom fejem és szakállam, homokszínű köntöst öltök magamra, és házamból az otthontalanságba távozom.

Majd miután, szerzetesek, Dalhanémi király legidősebb fiát, a koronaherceget annak rendje-módja szerint fölruházta a királyi hatalommal, leborotválta fejét és szakállát, homokszínű köntöst öltött magára, és házából az otthontalanságba távozott.

Hét nappal azután azonban, szerzetesek, hogy a királyi bölcs eltávozott, a szent kerék drágaság eltűnt. Ekkor az egyik ember az új király, a felkent harcos elé járult, s így szólott:

– Felséges uram, tudjál róla, hogy a szent kerék drágaság eltűnt!

Az új király, a felkent harcos elkomorult a szent kerék eltűnése miatt, s búnak eresztette a fejét. Fölkereste a királyi bölcset, és elmesélte neki a történteket.

Beszámolóját követően a királyi bölcs így szólt az új királyhoz, a felkent harcoshoz:

– Ne aggódj, édes fiam, a szent kerék drágaság eltűnése miatt, s ne búsulj e fölött. A szent kerék, édes fiam, nem tartozott az atyai örökségedhez. Nőj föl, fiam, a nemes kerékmozgató király kötelességeihez! Ha fölnősz a nemes kerékmozgató király kötelességeihez, megtörténhet, hogy egy ünnepnapon, holdtöltekor, amikor tetőtől talpig megmosakodva, ünneplőbe öltözve a palota erkélyén állsz, megjelenik a szent kerék ezer küllővel, abroncsostul, tengelyestől, minden tartozékával ellátva.

– Melyek, felség, egy nemes kerékmozgató király kötelességei?

– Nos, gyermekem, kizárólag a *Dhammá*ra támaszkodva, ezt tisztelve, becsülve, értékelve, ünne-

2. Dalhanémi az indiai hagyományban jól ismert őskori uralkodó. Már a *Visnu-* és *Bhágavata purána*k is említést tesznek róla, a *Vájupurána* pedig mint „messzire világítót" (*Dridhanémih pratápaván*) dicséri.

pelve, imádva, ezt téve zászlódnak, ezt téve lobogódnak, a *Dhammá*t tekintve uradnak és mesterednek oltalmat, védelmet és menedéket biztosítasz házad népének, seregednek, a kíséretedet képező lovagoknak és hűbéreseknek, a papoknak és a családfőknek, a városok és falvak lakóinak, az aszkétáknak és remetéknek, a vadaknak és a madaraknak. Gondoskodj, édes fiam, a *Dhammá*val ellentétes viselkedés kiküszöböléséről. Ha valaki szükséget szenved, édes fiam, annak biztosítsd a szükséges javakat. A birodalmadban élő aszkétákat és papokat pedig, kedvesem, akik lemondtak az érzékiségbe belehabarodott életről, akik a türelemnek és szelídségnek szentelik magukat, egyedül önmagukat szelídítik meg, egyedül önmagukon uralkodnak, egyedül önmaguk vágyait igyekeznek kioltani, keresd föl időről időre, s tudakozódj tőlük: „Tiszteletreméltó uram, mi az üdvös, és mi a nem üdvös? Mi a helytelen, s mi az, ami feddhetetlen? Mi a követendő, mi az elvetendő? Milyen tettek vezetnek hosszú távon szerencsétlenséghez és szenvedéshez, s milyen tettek vezetnek hosszú távon boldogsághoz és jóléthez?" S rájuk hallgatva vesd el, ami nem üdvös, ami pedig üdvös, tedd gyakorlatoddá. Ezek, édes fiam, egy nemes kerékmozgató király kötelességei.

– Úgy lesz, felség! – válaszolta a felkent harcos engedelmesen a királyi bölcsnek.

Ezt követően hozzáfogott a nemes kerékmozgató uralkodó kötelességeinek teljesítéséhez. A nemes kerékmozgató uralkodó kötelességeit végezvén egy ünnepnapon, holdtöltekor, amikor tetőtől talpig megmosakodva, ünneplőbe öltözve a palota erkélyén állva körülnézett, egyszer csak megjelent számára a szent kerék ezer küllővel, abroncsostul, tengelyestől, minden tartozékával ellátva. Megpillantva ezt, a felkent harcos ezt gondolta magában: „Azt hallottam, hogy ha egy királynak, egy felkent harcosnak ünnepnapon, holdtöltekor, amikor tetőtől talpig megmosakodva, ünneplőbe öltözve a palota erkélyén áll, megjelenik a szent kerék ezer küllővel, abroncsostul, tengelyestől, minden tartozékával ellátva, abból a királyból világuralkodó lesz. Bárcsak én magam is világuralkodó királlyá válnék!"

Ezzel, szerzetesek, a felkent harcos felemelkedett ültéből, köntösét általvetette az egyik vállán, bal kezébe egy arany vizeskancsót vett, a jobbal pedig meghintette a vízzel a drágaságos kereket:

– Forogj, nemes kerék, győzedelmeskedj, nemes kerék!

Elgurult a kerék keletre, szerzetesek, s a kerékmozgató király vonult utána négy haderős seregével. Amelyik országban a kerék megállt, ott a király letáborozott a négy haderős seregével. A keleti területek uralkodói a kerékmozgató királyhoz járultak, így szólítva őt meg:

– Jöjj, nagy király, légy üdvözölve, nagy király, legyen minden a tiéd, ó nagy király, irányíts minket, ó nagy király!

A kerékmozgató király így válaszolt:

– Ne vegyetek el életet, ne vegyétek el azt, ami nincs önként odaadva, tartózkodjatok a helytelen szexuális viselkedéstől, ne hazudjatok, ne fogyasszatok bódító italokat, legyetek mértékletesek az evésben!

Ettől fogva, szerzetesek, a keleti területek uralkodói a kerékmozgató király hűbéresei lettek.

Miután, szerzetesek, a kerék elérkezett a keleti tengerhez, tovairamodott, s megállt a déli birodalomban... miután elérkezett a déli tengerhez, tovairamodott, s megállt a nyugati birodalomban... miután elérkezett a nyugati tengerhez, tovairamodott, s megállt az északi birodalomban, és a kerékmozgató király vonult utána négy haderős seregével. Az északi területek uralkodói a kerékmozgató királyhoz járultak, így szólítva őt meg:

– Jöjj, nagy király, légy üdvözölve, nagy király, legyen minden a tiéd, ó nagy király, irányíts minket, ó nagy király!

A kerékmozgató király így válaszolt:

– Ne vegyetek el életet, ne vegyétek el azt, ami nincs önként odaadva, tartózkodjatok a helytelen szexuális viselkedéstől, ne hazudjatok, ne fogyasszatok bódító italokat, legyetek mértékletesek az evésben!

Ettől fogva, szerzetesek, az északi területek uralkodói is a kerékmozgató király hűbéresei lettek.

Így hódította meg, szerzetesek, e drágaságos kerék diadalmenetben az óceánoktól övezett földet parttól partig, majd visszatért a királyi palotához. A palota belső kapujánál, a világuralkodó bírói széke fölött aztán megállt, vakító fénnyel ragyogva be a kerékmozgató király palotájának udvarát.

Ugyanígy járt el, szerzetesek, a következő, majd a harmadik, negyedik és az őt követő többi kerékmozgató uralkodó is, egészen a hetedikig. Ez utóbbi felkent harcos szintén elkomorult a szent kerék eltűnése miatt, s búnak eresztette a fejét. Ő azonban nem kereste fel a királyi bölcset, hogy a nemes kerékmozgató király kötelességei felől érdeklődjön. Ehelyett a saját elképzelései szerint kormányozta a népet. Ahogy a saját elképzelései szerint uralkodott, a földek évről évre kevesebb termést hoztak, mint a nemes kerékmozgató uralkodó kötelességeit teljesítő korábbi királyok esetében. Ekkor a miniszterek és udvari méltóságok, hadvezérek, kincstárnokok és tudósok összegyűltek és a király elé járultak, így szólítván meg a felkent harcost:

– Felség, amióta felséged a saját elképzelései szerint kormányozza a népet, a földek évről évre kevesebb termést hoznak, mint a nemes kerékmozgató uralkodó kötelességeit teljesítő korábbi királyok esetében. A birodalmadban, felség, vannak miniszterek és udvari méltóságok, hadvezérek, kincstárnokok és tudósok, mi magunk és mások is, akik megőrizték a tudást arra vonatkozóan, hogyan uralkodjék egy nemes kerékmozgató uralkodó. Kérdezzen bennünket felséged a nemes kerékmozgató uralkodó kötelességei felől, s felséged parancsára be fogunk számolni arról!

A király, a felkent harcos menten összehívta, szerzetesek, a minisztereket és udvari méltóságokat, hadvezéreket, kincstárnokokat és tudósokat, és a nemes kerékmozgató uralkodó kötelességei felől kérdezte őket. Azok parancsának engedelmeskedve beszámoltak neki. A tanácsukra azután oltalmat, védelmet és menedéket nyújtott, ahogy illik, de nem juttatott javakat a szűkölködőknek. Mivel nem juttatott javakat a szűkölködőknek, az ínség nőttön nőtt. Ahogy az ínség növekedett, egyszer csak egy ember elvett valamit, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek. Tetten érték, megragadták, és a király, a felkent harcos elé vezették.

– Felség, ez az ember elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek.

Erről értesülve a király, a felkent harcos megkérdezte az elévezetettet:

– Igaz ez, jóember, hogy elvetted azt, amit nem adtak oda neked, s ezzel elkövetted azt, amit lopásnak neveznek?

– Igaz, felség.

– Miért tetted?

– Nincs mit ennem, felség.

Erre a király, a felkent harcos, pénzt adott ennek az embernek:

– Ebből a pénzből, jóember, meg fogsz tudni élni nemcsak te magad, hanem eltarthatod belőle az apádat, anyádat, feleségedet, etetheted a családodat, folytathatod a mesterségedet, s még arra is jut, hogy alamizsnát osszál belőle – a szellemiekre is gondolva – az aszkétáknak és papoknak, hogy az javadra váljék, s kedvező újjászületésben legyen részed a mennyei világokban.

– Igenis, felség – válaszolta engedelmesen az ember a királynak, a felkent harcosnak.

Történt ismét, szerzetesek, hogy egy ember szükségből elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek. A király megint megajándékozta az illetőt.

Ennek aztán híre ment: „Hallottátok, hogy ha valaki elveszi azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elköveti azt, amit lopásnak neveznek, a király pénzzel ajándékozza meg az illetőt?”

Ahogy ennek híre ment, az emberek így gondolkodtak: „Mi lenne, ha mi is elvennénk azt, amit nem adtak oda nekünk, s ezzel elkövetnénk azt, amit lopásnak neveznek?”

Ekkor, szerzetesek, egy ember megint elvett valamit, amit nem adtak oda neki, elkövetvén azt, amit lopásnak neveznek. Tetten érték, megragadták, és a király, a felkent harcos elé vezették.

– Felség, ez az ember elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek.

Erről értesülve a király, a felkent harcos megkérdezte az elévezetettet:

– Igaz ez, jóember, hogy elvetted azt, amit nem adtak oda neked, s ezzel elkövetted azt, amit lopásnak neveznek?

– Igaz, felség.

– Miért tetted?

– Nincs mit ennem, felség.

Ekkor, szerzetesek, a király, a felkent harcos a következőket gondolta magában: „Ha mindenkit, aki elveszi azt, amit nem adtak oda neki, pénzzel ajándékozok meg, a lopás egyre jobban el fog terjedni. Mi lenne, ha szigorúan megfenyíteném ezt az embert, egyszer s mindenkorra végeznék vele, s lefejeztetném?" Így hát, szerzetesek, a király, a felkent harcos megparancsolta az embereinek:

– Kössétek hátra szorosan ennek az embernek a kezét egy erős kötéllel, nyírjátok kopaszra a fejét, hangos dobpergés mellett hurcoljátok térről térre, utcáról utcára, majd a déli kapun[3] kivezetve, a várostól délre hajtsátok végre rajta a halálbüntetést, s fejezzétek le!

– Igenis, felség! – válaszolták engedelmesen a poroszlók a királynak, a felkent harcosnak.

Egy erős kötéllel szorosan hátrakötötték az ember kezét, kopaszra nyírták a fejét, s hangos dobpergés mellett térről térre, utcáról utcára hurcolták, majd kivezették a déli kapun, és a várostól délre végrehajtották rajta a halálbüntetést, lefejezték.

Erre, szerzetesek, elterjedt a szóbeszéd: „Hallottátok, hogy ha valaki elveszi azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elköveti azt, amit lopásnak neveznek, a király szigorúan megfenyíti, halálbüntetéssel sújtja s lefejezteti?"

Ahogy ennek híre ment, az emberek így gondolkodtak: „Mi lenne, ha mi is éles szekercéket készítenénk, s ha valakit tetten érünk azon, hogy elvesz valamit, amit nem adtak oda neki, elkövetve ezzel azt, amit lopásnak neveznek, éles szekercével felszerelkezve szigorúan megfenyítenénk, egyszer s mindenkorra végeznénk vele, s levágnánk a fejét?"

3. Az utasítás azért a déli kaput jelöli meg, mert a védikus szertartásrend szerint ez tartozik a legalsó kaszthoz. A harcosokhoz az északra nyíló felső városkapu tartozik, míg a papi kaszté a nyugati, a kereskedőké és kézműveseké pedig a keleti kapu. A halottasmenetek ugyanezen rend szerint hagyták el a várost az elhunyt kasztjának megfelelően.

Így hát éles szekercéket készítettek. Éles szekercékkel felszerelkezve aztán gyilkolni kezdtek a falvakban, gyilkolni kezdtek a piacokon, gyilkolni kezdtek a városokban, s csakhamar lesben álltak az utakon is. Ha valakit tetten értek azon, hogy elvett valamit, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek, szigorúan megfenyítették, halálbüntetéssel sújtották, s levágták a fejét.

Így aztán, szerzetesek, mivel nem juttattak javakat a szűkölködőknek, az ínség nőttön nőtt; az ínség növekedése folytán egyre inkább elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként; s mivel elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként, egyre jobban elhatalmasodott a fegyveres erőszak. A fegyveres erőszak elhatalmasodása folytán elharapódzott az emberölés, az emberölés elharapózása következtében pedig e nemzedék életereje lecsökkent, kisugárzása hanyatlásnak indult, s emiatt a nyolcvanezer évig élő embereknek már csak negyvenezer évig élő utódai születtek.

A negyvenezer évig élő emberek között, szerzetesek, valaki elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek. Tetten érték, megragadták, és a király, a felkent harcos elé vezették.

– Felség, ez az ember elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek.

Erről értesülve a király, a felkent harcos megkérdezte az elévezetettet:

– Igaz ez, jóember, hogy elvetted azt, amit nem adtak oda neked, s ezzel elkövetted azt, amit lopásnak neveznek?

– Nem igaz, felség – mondta emez, szándékosan hazudva.

Így aztán, szerzetesek, mivel nem juttattak javakat a szűkölködőknek, az ínség nőttön nőtt; az ínség növekedése folytán egyre inkább elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként; s mivel elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként, egyre jobban elhatalmasodott a fegyveres erőszak. A fegyveres erőszak elhatalmasodása folytán elharapódzott az emberölés, az emberölés elharapózása nyomán pedig az emberek hazudozni kezdtek. A hazugság elterjedése következtében az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt a negyvenezer évig élő embereknek már csak húszezer évig élő utódai születtek.

A húszezer évig élő emberek között, szerzetesek, valaki elvette azt, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek. Egy másik orvul besúgta ezt a királynak, a felkent harcosnak:

– Felség, egy ilyen és ilyen nevű ember elvett valamit, amit nem adtak oda neki, s ezzel elkövette azt, amit lopásnak neveznek.

Ezzel, szerzetesek, az emberek elkezdtek rosszakat mondani egymásról. Így aztán, szerzetesek, mivel nem juttattak javakat a szűkölködőknek... elterjedt az árulkodás és rosszindulatú pletykálkodás, aminek következtében az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt a húszezer évig élő embereknek már csak tízezer évig élő utódai születtek.

A tízezer évig élő emberek között, szerzetesek, voltak szépek és csúnyák, a csúnyák pedig sóvárogtak a szépekre, s mások asszonyával házasságtörést követtek el.

Így aztán, szerzetesek, mivel nem juttattak javakat a szűkölködőknek... elterjedt a kicsapongás, aminek következtében az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt a tízezer évig élő embereknek már csak ötezer évig élő utódai születtek.

Az ötezer évig élő emberek között, szerzetesek, két dolog ütötte fel a fejét: a szitkozódó, durva beszéd és az üres fecsegés. Ahogy e két dolog elterjedt, az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt az ötezer évig élő embereknek már csak hol két és félezer évig, hol pedig csak kétezer évig élő utódai születtek.

A két és félezer évig élő emberek között, szerzetesek, megnövekedett a mohóság és a gyűlölet. Ahogy a mohóság és a gyűlölet megnövekedett, az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt a két és félezer évig élő embereknek már csak ezer évig élő utódai születtek.

Az ezer évig élő emberek között, szerzetesek, elterjedtek a hibás nézetek. Ahogy a hibás nézetek elterjedtek, az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt az ezer évig élő embereknek már csak ötszáz évig élő utódai születtek.

Az ötszáz évig élő emberek között, szerzetesek, három dolog harapózott el: a vérfertőzés, a mértéktelen bujaság és a perverz kéjek. Ahogy e három dolog elharapódzott, az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt az ötszáz évig élő embereknek már csak hol kétszázötven évig, hol pedig csak kétszáz évig élő utódai születtek.

A kétszázötven évig élő emberek között, szerzetesek, a következő dolgok erősödtek fel: tiszteletlenség a szülőkkel szemben, tiszteletlenség az aszkétákkal és a papokkal szemben és tiszteletlenség a törzs vezetőivel szemben.

Így aztán, szerzetesek, mivel nem juttattak javakat a szűkölködőknek, az ínség nőttön nőtt; az ínség növekedése folytán egyre inkább elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként; s mivel elterjedt annak elvétele, amit nem adtak oda önként, egyre jobban elhatalmasodott a fegyveres erőszak. A fegyveres erőszak elhatalmasodása folytán elharapódzott az emberölés, az emberölés elharapózása nyomán pedig az emberek hazudozni kezdtek. A hazugság elterjedése következtében elterjedt a rosszindulatú pletykálkodás; a rosszindulatú pletykálkodás nyomán elburjánzott a kicsapongás. A kicsapongás elburjánzása következtében felütötte fejét a durva, szitkozódó beszéd és az üres fecsegés; ahogy a durva, szitkozódó beszéd és az üres fecsegés felütötte fejét, megnövekedett a mohóság és a gyűlölet. Mivel megnövekedett a mohóság és a gyűlölet, elterjedtek a hibás nézetek; ahogy elterjedtek a hibás nézetek, elharapódzott a vérfertőzés, a mértéktelen bujaság és a perverz kéjek. E három dolog elharapózásával felerősödött a tiszteletlenség a szülőkkel szemben, a tiszteletlenség az aszkétákkal és papokkal szemben, valamint a tiszteletlenség a törzs vezetőivel szemben. E dolgok felerősödése következtében az emberek életereje tovább csökkent, a kisugárzásuk tovább hanyatlott, s emiatt a kétszázötven évig élő embereknek már csak száz évig élő utódai születtek.

El fog jönni egy olyan kor, szerzetesek, amikor ezeknek az embereknek már csak tíz évig élő utódai születnek.

A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, az öt éves lányok már házasságra érettek lesznek. A tíz évig élő emberek számára, szerzetesek, el fognak tűnni a következő ízek: a ghíé, a vajé, az olajé, a mézé, a cukoré és a sóé. A tíz évig élő emberek számára, szerzetesek, silány gabona lesz a fő táplálék. Ahogy manapság, szerzetesek, a currys rizs a fő táplálék, a tíz évig élő emberek számára, szerzetesek, silány gabona lesz a fő táplálék. A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, teljesen eltűnik a tíz üdvös cselekvési mód, míg a tíz káros cselekvési mód rendkívül felerősödik. A tíz évig élő emberek, szerzetesek, az üdvösnek már a fogalmát sem ismerik majd, hogyan lehetne hát szó arról, hogy bárki is üdvösen cselekedjék?

A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, dicsőségben és megbecsülésben lesz része annak, aki nem tiszteli apját és anyját, nem tiszteli az aszkétákat és a papokat, nem tiszteli a törzs vezetőit. Ahogy manapság, szerzetesek, azt dicsérik és becsülik, aki tiszteli apját és anyját, tiszteli az aszkétákat és a papokat, tiszteli a törzs vezetőit, a tíz évig élő emberek között azt dicsérik és becsülik majd, aki nem tiszteli apját és anyját, nem tiszteli az aszkétákat és a papokat, nem tiszteli a törzs vezetőit.

A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, nem számít majd többé, hogy valaki anya, női rokon, nagynéni, unokanővér, sógorasszony, a tanító felesége vagy az elöljáró asszonya; mindenki mindenki-

vel összekeveredik a világban, mint a kecskék, juhok, baromfiak, disznók, kutyák és sakálok.

A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, az egymáshoz való kapcsolatukban eluralkodik a heves ellenségeskedés, a heves gyűlölet, az ádáz rosszakarat, a vérszomjas indulat. Az anyában gyermekével szemben, a gyermekben anyjával szemben, az apában a fiával szemben, a fiúban az apjával szemben, testvérben a testvérrel szemben, fivérben a nővérrel szemben eluralkodik a heves ellenségeskedés, a heves gyűlölet, az ádáz rosszakarat, a vérszomjas indulat. Mint ahogy a vadászban, szerzetesek, a vad megpillantásakor heves ellenséges érzés, heves gyűlölet, ádáz rosszakarat és vérszomjas indulat támad, ugyanúgy uralkodik el, szerzetesek, a tíz évig élő emberek között az egymáshoz való kapcsolatukban a heves ellenségeskedés, a heves gyűlölet, az ádáz rosszakarat, a vérszomjas indulat.

A tíz évig élő emberek között, szerzetesek, beköszönt majd egy késhegyre menő időszak, mely egy hétig tart. Ezalatt az emberek egymásnak esnek, mint a vadállatok, éles fegyverekkel a kézben támad egyik a másikára: „Vadállat! Vadállat!” – üvöltik, s kölcsönösen legyilkolják egymást.

Lesznek azonban néhányan, szerzetesek, akik így gondolkodnak: „Nem akarunk senkit megölni, és azt sem szeretnénk, ha minket megölnének. Mi lenne, ha keresnénk magunknak egy rejtekhelyet az erdőben, bozótosban, fák odvában, eldugott patakmedrekben, szurdokokban, s gyökerekkel, bogyókkal táplálkoznánk?” Ezzel keresnek maguknak egy rejtekhelyet az erdőben, bozótosban, fák odvában, eldugott patakmedrekben, szurdokokban, s egy hétig gyökerekkel és bogyókkal táplálkoznak. Majd egy hét elteltével előbújnak rejtekükből, s egymásnak örvendezve egymás nyakába borulnak:

– Drága barátom, hát még élsz?

Ekkor, szerzetesek, ezek az emberek elgondolkodnak majd a következőkről: „Szeretteink elvesztését azért kellett elszenvednünk, mert káros dolgokat műveltünk; mi lenne, ha mostantól csak üdvös dolgokat cselekednénk? Hogyan cselekedhetnénk üdvösen? Mi lenne, ha tartózkodnánk az élet elvételétől, s e szerint az üdvös gyakorlat szerint élnénk?” Így gyakorlatukká teszik az élet elvételétől való tartózkodást, s elkezdenek e szerint az üdvös gyakorlat szerint élni. Amikor áttérnek erre az üdvös gyakorlatra, az emberek életereje megnő, a kisugárzásuk javulni kezd, és ennek következtében a tíz évig élő embereknek immár húsz évig élő utódai születnek.

Ekkor, szerzetesek, az emberek tovább gondolkodnak majd: „Az üdvös dolgok művelése következtében megnőtt az életerőnk és javult a kisugárzásunk; mi lenne, ha megpróbálnánk még több üd-

vös dolgot cselekedni? Hogyan cselekedhetnénk még üdvösebben? Mi lenne, ha tartózkodnánk annak elvételétől, ami nincs odaadva; leszoknánk a helytelen szexuális viselkedésről; nem hazudnánk, nem szitkozódnánk és nem használnánk durva szavakat; kerülnénk az árulkodást és az üres fecsegést; megszabadulnánk a mohóságtól, gyűlölettől és hibás nézetektől; magunk mögött hagynánk három dolgot: a vérfertőzést, a mértéktelen bujaságot és a perverz kéjeket; tisztelnénk apánkat és anyánkat, tisztelnénk az aszkétákat és a papokat, tisztelnénk a törzsi vezetőket, s kitartóan e szerint az üdvös gyakorlat szerint élnénk?"

És így is tesznek... tisztelni fogják apjukat, anyjukat, tisztelni fogják az aszkétákat és a papokat, tisztelni fogják a törzsi vezetőket, kitartóan e szerint az üdvös gyakorlat szerint élnek. Az üdvös dolgok művelése nyomán az emberek életereje tovább növekszik, a kisugárzásuk tovább javul, és ennek következtében a húsz évig élő embereknek immár negyven évig élő utódai születnek, a negyven évig élő embereknek nyolcvan évig élő utódai születnek, és így tovább egészen addig, amíg a negyvenezer évig élő embereknek immár nyolcvanezer évig élő utódai születnek.

A nyolcvanezer évig élő emberek között, szerzetesek, a lányok ötszáz éves korukban lesznek érettek a házasságra. A nyolcvanezer évig élő emberek, szerzetesek, csupán három betegséget ismernek majd: a mohóságot, az éhséget és az öregséget. A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, e Dzsambudípa nevű kontinens[4] népessége hatalmas virágzásnak és gyarapodásnak indul, számtalan falu, piac és királyi város nő ki a földből olyan közel egymáshoz, hogy egy kakas egyetlen szárnycsapással áthidalja a köztük lévő távolságot. A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, ez a Dzsambudípa nevű kontinens úgy benépesül, mint a legalsó tüzes pokol; az emberek, mint egy sűrű nádas, teljesen ellepik.

A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, a mai Váránaszít[5] Kétumatínak hívják majd; virágzó és hatalmas város lesz, ahol az emberek roppant tömegei élnek bőségben. A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, e Dzsambudípa nevű kontinens nyolcvannégyezer várost számlál majd, melyeknek Kétumatí lesz a királyi fővárosa.

A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, megjelenik majd Kétumatíban, a királyi fővárosban egy Szankha[6] nevű király: kerékmozgató (*csakravartin*), igazságos uralkodó, győzedelmes egészen a távoli óceánig, aki biztonságot teremt a birodalmában, s rendelkezik a hét drágasággal, nevezetesen a csodálatos kerékkel, a rendíthetetlen elefánttal, a szélsebes paripával, a különleges értékű drágakővel, a minden tökéletességgel felruházott királynővel, a csodálatos miniszterrel és hetedikként a legyőzhetetlen tábornokkal. Ezernél is több fia lesz, bátrak, hősiesek, az ellenséges seregek megsemmisítői. Ő uralkodik majd az egész óceánoktól övezett földön bot és kard nélkül, a törvény és az igazság erejével.

A nyolcvanezer évig élő emberek korában, szerzetesek, megjelenik majd egy Magasztos a világban, akit Méttéjának[7] neveznek: egy Tökéletesen Fölébredett Szent, aki tökélyre viszi a szellemi tudás gyakorlási szintjeit, s végigjárja az ösvényt; a világok ismerője s a megszelídítendő emberek páratlan vezetője lesz ő, emberek és istenek tanítója, Magasztos Megvilágosodott, mint ahogy én is megjelentem a világban mint Tökéletesen Fölébredett Szent, aki tökélyre vittem a szellemi tudás gyakorlási szintjeit s végigjártam az ösvényt, és a világok ismerője, a megszelídítendő emberek páratlan vezetője

4. Szanszkritul Dzsambudvípa, az ókori Indiában ismert emberi világ elnevezése.

5. Ismertebb nevén Benáresz.

6. A név jelentése a Dharma-kürtként is használt kagyló.

7. Szanszkritul Maitréja.

lettem, az emberek és istenek tanítója, egy Magasztos Megvilágosodott. Magasabb tudásával teljesen átlátja majd és mások számára is átláthatóvá teszi ezt az egész világot annak isteneivel, gonosz és szent szellemeivel, papjaival és aszkétáival, a benne élő istenek és emberek seregével egyetemben, mint ahogy most én magam is magasabb tudásommal teljesen átlátom és mások számára is átláthatóvá teszem ezt az egész világot annak isteneivel, gonosz és szent szellemeivel, papjaival és aszkétáival, a benne élő istenek és emberek seregével egyetemben.

Kinyilatkoztatja majd a Tant, amely üdvös az elején, üdvös a közepén és üdvös a végén, annak betűje és értelme szerint, és meghirdeti a szent életet a maga tökéletességében és tisztaságában, ahogyan én is kinyilatkoztatom most a Tant, amely üdvös az elején, üdvös a közepén és üdvös a végén, annak betűje és értelme szerint, és hirdetem a szent életet a maga tökéletességében és tisztaságában. Tanítványok ezreit kormányozza majd, ahogy most én is tanítványok százait vezetem.

Ekkor aztán, szerzetesek, a Szankha nevű király ismét fölállíttatja azt a szent oszlopot, melyet egykor a messze földön híres uralkodó, Mahápanáda állított, tábort ver majd az oszlopnál, lemond a trónról, s adományokat oszt az aszkétáknak, papoknak, szegényeknek, nincsteleneknek, koldusoknak és kéregetőknek. Utána leborotvált fejjel és szakállal, homokszínű köntösbe öltözve a Magasztos, a Szent, a Tökéletesen Fölébredett Méttéja tanítványaként a világi életből az otthontalanságba távozik. Vándoraszkétaként magányosan és elkülönülten él majd, s lelkesen, buzgón és eltökélten gyakorol, mígnem saját elszántsága és magasabb tudása révén hamarosan, még abban az életben megvalósítja a szent élet végső célját, melynek kedvéért a nemes ifjak a világi életből az otthontalanságba vonulnak, s abban időzik.

Legyetek önmagatok lámpásai, szerzetesek, legyetek önmagatok menedékei, ne keressetek más menedéket. A Tan legyen a lámpásotok, a Tan legyen a menedéketek, ne folyamodjatok más menedékért! Hogyan lehet azonban, szerzetesek, a szerzetes önmaga lámpása, önmaga menedéke, nem keresve más menedéket? Hogyan lesz a Tan a lámpása és a menedéke, nem folyamodva más menedékért?

Nos, Szerzetesek, a szerzetes a testet tudatosítva szemléli a testet, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; az érzéseket tudatosítva szemléli az érzéseket, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; a tudatállapotát tudatosítva szemléli a tudatát, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson; a tudattartalmakat tudatosítva szemléli a tudattartalmakat, átlelkesülten, tiszta tudatossággal és éberen, túljutván a világi dolgokkal kapcsolatos vágyakozáson és bánkódáson.

Így lehet, szerzetesek, a szerzetes önmaga lámpása, önmaga menedéke, nem keresve más menedéket; így lesz a Tan a lámpása és a menedéke, nem folyamodva más menedékért.

Maradjatok, Szerzetesek, a saját szemlélődésetek körében, saját örökölt területeteken. Ha megmaradtok saját szemlélődésetek körében, saját örökölt területeteken, nőni fog az életerőtök, javul a kisugárzásotok, fokozódik a boldogságotok, gyarapodik a gazdagságotok, növekednek az erőitek.[8]

De mit is jelent, szerzetesek, egy szerzetes számára az életerő? Ím, a szerzetes kifejleszti azt a mágikus képességekhez vezető utat,[9] mely a szándék erőfeszítéssel kísért összpontosításából áll; kifejleszti azt a mágikus képességekhez vezető utat, mely az energiák mozgósításának erőfeszítéssel kísért összpontosításából áll; kifejleszti azt a mágikus képességekhez vezető utat, mely a tudat erőfeszítéssel kísért összpontosításából áll; kifejleszti azt a mágikus képességekhez vezető utat, mely a vizsgálódás

8. A felsorolásban szereplő, erősödésnek induló tényezők páliul *áju, vanna, szukha, bhóga, bala*.

9. *Iddhipáda*

erőfeszítéssel kísért összpontosításából áll. Ha e négy mágikus képességekhez vezető utat műveli és gyakorolja, akár egy egész világkorszakon át is fönnmaradhat, ha úgy kívánja, vagy élhet az adott világkorszak végéig. Ez a szerzetes számára az életerő, szerzetesek.

És mit jelent, szerzetesek, egy szerzetes számára a kisugárzás? Ím, a szerzetes gyakorolja a helyes viselkedés erkölcsi szabályait, a szerzetesi szabályzat szerint fegyelmezi magát, tökéletes a viselkedése és a szokásai, a legkisebb hibában is látja a veszélyt, betartja az általa vállalt gyakorlási szabályokat. Ez a szerzetes számára a kisugárzás, szerzetesek.

És mit jelent, szerzetesek, egy szerzetes számára a boldogság? Ím a szerzetes elkülönülve az érzéki élvezetektől, elkülönülve a káros állapotoktól belép az első elmélyedésbe és ott időzik, amely állapotot a tudat kezdeti odafordulása és tartós ráirányulása kísér, és tele van az elkülönülésből fakadó elragadtatással és boldogsággal. Majd a tudat kezdeti odafordulásának és tartós ráirányulásának csillapodásával, a belső bizalom és szellemi egyesítettség kialakulásával belép a második elmélyedésbe és ott időzik, amely állapot mentes a kezdeti odafordulástól és tartós ráirányulástól, ám telve van az elmélyedésből születő elragadtatással és boldogsággal.

Az elragadtatás elhalványulásával felülemelkedett egykedvűségben időzik éberen és tiszta tudatossággal, és megtapasztalja magában azt az üdvözült boldogságot, amelyről a nemesek így beszélnek: „Boldog az, aki felülemelkedett egykedvűségben és éberségben él" – így lép be a harmadik elmélyedésbe és időzik ott.

Az élvezet és a fájdalom elhagyásával, s az öröm és a bánat ezt megelőző eltűnésével belép a negyedik elmélyedésbe és ott időzik, amely állapotot a felülemelkedett egykedvűségnek köszönhetően a tiszta éberség, valamint az öröm- és fájdalommentesség jellemez. Ez a szerzetes számára a boldogság, szerzetesek.

És mit jelent, szerzetesek, egy szerzetes számára a gazdagság? Ím a szerzetes szerető kedvességgel eltöltött tudattal időzik, s áthatja vele a világot az egyik égtáj irányába, majd a második, harmadik és negyedik égtáj irányába. Így időzik, besugározva az egész világot felfelé és lefelé, keresztül-kasul szerető kedvességgel, mely tágas és határtalan, s mentes minden haragtól és ellenszenvtől. Részvéttel… együttérző örömmel… felülemelkedett egykedvűséggel eltöltött tudattal időzik, s áthatja vele a világot az egyik égtáj irányába, majd a második, harmadik és negyedik égtáj irányába. Így időzik, besugározva az egész világot felfelé és lefelé, keresztül-kasul részvéttel… együttérző örömmel… felülemelkedett egykedvűséggel, mely tágas és határtalan, s mentes minden haragtól és ellenszenvtől. Ez a szerzetes számára a gazdagság, szerzetesek.

És mit jelent, szerzetesek, egy szerzetes számára az erő? Ím a szerzetes a szennyeződések felszámolásával belép a szív felszabadulásába, a bölcsesség általi megszabadulás szennyeződéstől mentes állapotába, melyet még életében elért saját magasabb tudása és megvalósítása által, és abban időzik. Ez a szerzetes számára az erő, szerzetesek.

Nem tudok, szerzetesek, más erőről, melyet olyan nehéz volna legyőzni, mint a halál erejét. Az üdvös dolgok művelésével azonban, szerzetesek, kifejleszthető ez az érdem.

Így beszélt a Magasztos, a szerzetesek pedig szívükben örvendezve itták a Magasztos szavait.

Itt végződik *a kerék forgatásáról szóló oroszlánüvöltés beszéd.*

❄ ❄ ❄

Jasza Farkas Sándor

DUHKHA-RÚPAM

A SZENVEDÉS TERMÉSZETE

Szvajam kritam parakritam dvábhjám kritam-ahétukam /
duhkham-itjéka iccshanti taccsa káryam na judzsjaté[1] *//*

([Ha] a szenvedés önmaga által okozott, más által okozott,
mindkettő által okozott [vagy] ok nélküli,
akkor az okozat bizonyosan nem helytálló.)

A jelenségek önmagukban létezőként (*bhávátmja*) történő érzékelése a személyiség öt halmazatára (*szkhandha*) rávetülő „énérzet" (*ahamátmja-védaná*) birtokló természetével függ össze. Az „énképzetből" létrejövő öt halmazat (*pancsa-szkandha*)[2] képződményeiben ugyanis olyan karmikus tapadások alakulnak ki, amelyek a tudatmozgást lefékezve pszeudo-szubsztanciális tudatáramlást hoznak létre, s ez utólag visszaigazolni látszik az „én" és az „enyém" képzetét (*aham-* és *mamakára*). Ez utóbbi elkápráztatja a szenvedés tapasztalóját (*duhkha-laksaka*), mely önmagát egy elkülönült és független „énhez" tartozó (*átmíja* vagy *átmanína*) entitásnak érzékeli.[3] Mindez azzal a következménnyel jár, hogy a karmikus káprázatgerjesztő energiák elfátyolozzák a tudat valódi természetének világosságát (*csit* vagy *szamvid*), és létrehozzák az *avidjá*ból kibontakozó korlátoltság takaróját (*ávarana*), amely a *vászanák*ból[4] és a megismerési folyamatokból képződő szemléletként akadályozza a helyes szemlélet (*szamjag-dristi*) befogadását és a téves képzetek felülvizsgálatát.

1. Nágárdzsuna: *Múla-madhjamaka-káriká*, Duhkha-paríksá, XII.1.
Az *ahétuka* („ok nélküli", adj.) meghatározása *adhrtja-szamutpanna* (páliul *adhiccsa-szamuppanna*, szó szerint „korlátlanul keletkezett"), ami a véletlen keletkezés tanára utal. A Buddha Acséla Kasszapához intézett beszédében, a szenvedés négy lehetséges okának egyikét megvilágítva, eredetileg az *adhiccsa-szamuppanna* kifejezést használta, amelyre Nágárdzsuna kis eltéréssel hivatkozik. Lásd M. Leon Feer (Ed.): *Samyutta-nikaya* Vol. II. (Nidana-vagga), Nidana-samyutta (XII), 17 (7); London, 1884-1898, reprint 1960.

2. Vö. *Ahamkáródbhaváh szkandháh szó' hamkáró' nritó' rthatah* – Az „énképzet", amelyből a személyiség halmazatai képződnek, valójában téves. Nágárdzsuna: *Ratnávalí* (Drágakőfüzér) – 29. félvers.

3. Vö. a *prithag-dzsanatvávaranával* (elkülönült alanyiság fátyla): ez az *aviddzsászava* ama megnyilvánulása, amely miatt az alany önmagát elkülönült és független „énnek" érzékeli. Az *aviddzsászava* a szubsztancialitás nem fogalmi jellegű téves rávetítése (*adhjásza*), amelynek összetevői az állandóság, anyagiság, tárgyiasultság és a polaritások négyességekben történő érzékelése (e négyesség az észlelő, az észlelt, az „én" és a „más" megkülönböztetése, valamint ezek egymáshoz fűződő viszonya).

4. A *vászanák* jelentése: (i) A cselekvések és érzéki benyomások visszamaradó lenyomatai, amelyek megőrződnek a tudat mélyebb rétegeiben, s a tudatba később visszatérve befolyásolják a megismerést és a viselkedést. (ii) Szokásenergiák.

Az itt említett *ávarana* és az „énképzet” kölcsönösen feltételezik egymást, ezért a személyesnek vélt szenvedéshez kötődő érzelmi és mentális reakciók „átszínezik” az érzékek és érzéktárgyak egymáshoz fűződő viszonyát. Azok folytonos változásába benne rejlő öntermészetet vetítenek, amely a valóságban sem az érzékekben, sem a dolgokban nem állhat fenn, hiszen ha fennállna, akkor az érzékeknek és a nekik megfelelő érzéktárgyaknak állandósággal kellene rendelkezniük. Ez tágabb értelemben azt jelentené, hogy az oknak (*hétavé*) és az okozatnak önálló létezőknek kellene lenniük, ami nem lehetséges, mert ha minden mástól függetlenül léteznének, akkor vagy azonosak lennének egymással, vagy különböznének egymástól. Ha azonosak lennének egymással, ez az önmagából keletkezés (*szvata utpáda*)[5] képtelenségét vonná maga után; az ok és okozat különbözősége viszont a másból keletkezés (*parata utpáda*)[6] lehetetlenségét eredményezné.

Ugyanez érvényes a szenvedésre is: ha a szenvedés (*dukkha*) a négyféle módon létrejött okozat (*kárja*) valamelyike lenne,[7] akkor nem függő módon keletkezne.[8] Ennélfogva a szenvedésnek is önlé-

5. Az önmagából való keletkezés azt a nézetet jelenti, hogy a jelenségek önmagukon kívül eső okok nélkül, kizárólag önmaguktól függve keletkeznek. Ha ez így lenne, akkor az ok és az okozat egymást tartalmazva azonosak lennének. Ez utóbbi többek között azzal a képtelen következménnyel járna, hogy az okozat vég nélkül keletkezne, ugyanis az okként megnyilvánuló következmény állandóan újra létrejönne a benne rejlő hatékony ok (*nirvartakó hétu* = *hétu-pratjaja*) miatt.

6. A másból való keletkezés azt a nézetet fejezi ki, mely szerint a jelenségek önmaguktól különböző okok által keletkeznek. Ha ez így menne végbe, s az ok és az okozat egymástól valóban abszolút módon különbözne, ez többek között azzal a következménnyel járna, hogy a létrejött okozat független lenne a tőle különböző összes létezőtől. Ebben az esetben viszont az okozat oka bármi lehetne. Ennek képtelenségére Csandrakírti egy példával világít rá: „Ha az okozat oka bármi lehetne, akkor a lángoló tűztől is sötétség támadhatna.” Ha tehát a másból való keletkezést feltételezzük, akkor is ellentmondásra jutunk.

7. Vö. Nágárdzsuna: *Múla-madhjamaka-káriká*, Duhkha-paríksá, XII.1.

8. Vö. *Szvajam kritam jadi bhavét pratítja na tató bhavét / szkandhán-imán-amí szkandháh szanbhavanti pratítja hi* („Ha önmaga által okozott lenne, függő módon nem létezhetne; / bizony ezek a halmazatok azokat a

tezőnek kellene lennie. Az öt halmazatra rávetített „énképzet” ezt látszólag megerősíti, hiszen miatta a jelenségek függetlennek, állandónak és öntermészetűnek látszanak. Minthogy azonban ez a fentebb elemzett ellentmondásokhoz vezet, az önmagában vett létezés csupán káprázat.

A hat világ (*lóka*)[9] lényei tehát annak folytán tapasztalják a szenvedést, hogy az üres természetű tudat (*súnjátmaka-csitta*)[10] dinamikusan változó minőségeinek szubsztancialitást tulajdonítanak.

Valójában mind az öt személyiség-összetevő (*szkandha*) mulandó: kialakulásukkal egyben fel is oldódnak; ennek ellenére mégis öntermészetűnek tüntetik fel magukat, mert a birtoklást megragadó énérzet tükörképeként jelennek meg. Minthogy létüket az „énképzet” által nyerik el, ténylegesen nincs saját természetükből fakadó függetlenségük. Ebből következően a szenvedés sem valódi. Akkor hát ki az, aki szenved? Nincs valódi alany,[11] aki szenvedne, mert a tudatáramlás ötrétű halmazata (*szkandha*) csupán a megjelenő és tovatűnő karmikus áramlatok láncolata.[12] Az állandónak mutatkozó „én” vagy azonosul ezzel, vagy elkülönül tőle, s ennek nyomán elszenvedi a *szkandhá*k vonzódáson vagy taszításon alapuló megragadása következtében őt sújtó karmikus következményeket.

A szenvedés tehát olyan önmagába záródó, énérzetbe merült tudatáramlás, amelyben az elakadt karmikus energiák körbe-körbe járnak anélkül, hogy táguló mozgás lenne bennük. Ha az energiák működése kiterjedő lenne, oldódna a *szkandhá*k merevsége, és megszüntethető lenne a szenvedéstapasztalás.

❄ ❄ ❄

halmazatokat hozzák létre.”). Nágárdzsuna: *Múla-madhjamaka-káriká*, Átma-paríksá, XII.2.
Csandrakírti kommentárjában az *amí szkandháh* a halál előtti halmazokat jelenti, a *szkandhán-imán* pedig az újraszületés halmazait.

9. A hat *lóka*: *dévá*h (istenek), *aszurá*h (ellenistenek vagy titánok), *naráh* (emberek), *tirjancsi* vagy *tirjancsah* (állatok), *prétá*h (éhes szellemek) és *narakáh* vagy *narkakáni* (poklok).

10. A tudat üressége a *szanszkára-pratjaja-vidnyánam* (a tudat a *szanszkárá*k függvénye) összefüggésből következik. Ugyanis ami feltételektől függ, az üres (*súnja*). A *szanszkárá*k itt maguk is függő módon keletkezett tudattartalmakat (*szanszkrita-dharma*) jelentenek.

11. *Vö. Indhanam punar-agnirna nágniranjatra cséndhanát / nágnirindhanaván-nágnávindhanáni na tészu szah* (A tüzelő ... nem a tűz. Tüzelő nélkül tűz ... nincs. / A tűz a tüzelőt nem birtokolja. A tűzben nincs tüzelő [és] a tüzelőben sincs tűz.) Nágárdzsuna: *Múla-madhjamaka-káriká,* Agníndhana -paríksá, X.14.
Kommentár: A tűz az *átman*t, a tüzelő a *szkandhá*kat jelenti. 1. Az „én” nem a halmazatok, mert ha a halmazatokkal lenne azonos, akkor része lenne azok keletkezésében és elmúlásában. (*Átmá szkandhá jadi bhavéd-udaja-vjaja-bhág-bhavét* / Id. mű XVIII. 1.) 2. Az „én” nem létezik a halmazatok nélkül, mert ha ilyen módon létezne, akkor a *szkandhák* nem jellemezhetnék őt (*szkandhébhjó'nyó jadi bhavédbhavéd-aszkandha-laksanah* // MMK. XVIII., 1b.), vagyis az „én” nem lehetne az öt szkandha függvénye. 3. Az „én” a halmazatokat nem birtokolja, ugyanis a) ha birtokolná, akkor az „én” változékony természetű lenne; b) az elemek (*bhútáni*) feloldódásával a halmazatok is megszűnnek, ezért azok nem képezhetik az „én” birtokát. 4. Az „énben” nincsenek halmazatok. Ha lennének, akkor ez az önmagából keletkezés logikai hibáját vonná maga után. 5. A halmazatokban nincs „én”. Ha lenne, akkor az *átman* („én”) vég nélkül keletkezne. Mindez ellentmond az *átman* feltételezett öntermészetének.

12. Vö. *szvapudgala-kritam duhkham jadi duhkham punar viná / szvapudgalah sza katamó jéna duhkham szvajam kritam* (Ha a szenvedés a saját személy által okozott, akkor [a saját személy] szenvedés nélküli. / Ki az a saját személy, aki a szenvedést önmagának okozta? / Id. mű, Duhkha-paríksá, XII.4.)

Vadzsramálá

LEHET-E A DHARMÁNAK ÁRA?

Ma Nyugaton hajlamosak vagyunk arra, hogy erre a kérdésre kapásból és hevesen tagadólag válaszoljunk. Már csak azért is, nehogy egy kalap alá vegyenek bennünket azokkal a lélekkufárokkal, akik úgynevezett „szellemi" tanításokkal üzletelve visszaélnek a kereső emberek bizalmával, rendszerint azok pénztárcáját sem kímélve. Legtöbben közülünk ezért arra az álláspontra helyezkednek, hogy a Dharmának ingyen kell minden kereső rendelkezésére állnia.

Mindez működik is egészen addig, amíg a *Dharmá*val kapcsolatos tevékenységek az otthonunk négy fala között zajlanak. A buddhizmus iránti növekvő érdeklődésnek köszönhetően azonban az utóbbi években nyugaton is sokfelé létrejöttek olyan *Dharma*-központok, amelyek méretük és tevékenységi körük függvényében többé-kevésbé kényszerítő módon tapasztalják az anyagi eszközök szükségességét: bérleti díjakra, adminisztratív és nyomdaköltségekre, vagy akár azon önkéntesek minimális díjazása és társadalombiztosítási járulékai fedezésére, akik teljes idejüket és munkaerejüket a központ rendelkezésére bocsátják. Nyugaton gyakran teljes tanácstalanság uralkodott el a tekintetben, hogyan biztosítsa az ember az ehhez szükséges pénzeket. Voltak, akik adományokban reménykedtek, mások éves tagdíjakra próbáltak építeni, vagy éppen kamatmentes kölcsönt kértek tagjaiktól; mindig ott bujkált azonban a rossz érzés, amit e ponton az eszmény és a valóság összeütközése okozott. A tapasztalatok egyfelől nyilvánvalóvá tették,

hogy pénz nélkül semmi sem működik, másfelől viszont az érdekeltek ódzkodtak attól, hogy e témát teljes nyíltsággal szóba hozzák – vállalva akár az ezzel kapcsolatos vitákat is –, valószínűleg azért, mert e kérdés rendkívül érzékeny területet érint, ahol (gyakran ki nem mondott) vádaskodások és félreértések izzítják a légkört.

Én magam, miután különböző buddhista közösségekben a pénzzel való bánás különféle gyakorlatait ismertem meg, illetve próbáltam ki, arra hajlok, hogy a probléma gyökerét nem a „pénz" tényezőjében, hanem sokkal inkább *az ember* tényezőjében kell keresni. De vegyük csak szemügyre ezeket elfogulatlanul.

Mi a pénz? Egy olyan csereeszköz, amely a termények, javak és elvégzett szolgáltatások helyébe lépett. A pénz olyan, mint egy kaméleon, mivel bármely lehetséges termékké képes átalakulni. Ha valaki figyelmen kívül hagyja a pénz átváltozó képességének ezt az alapvető törvényszerűségét, és önmagában vett értéket tulajdonít neki – hasonlóan a modern gazdasághoz –, ezzel egy olyasfajta elvonatkoztatást végez, ami elfedi a szemünk elől, hogy tulajdonképpen az energia egyfajta mértékegységéről van csupán szó, amely beváltható nyersanyagra, munkaerőre, élelemre, lakásra vagy időre. Az energia lényege azonban annak áramlásában, állandó átalakulásában rejlik. Ha szem elől tévesztjük az adás és elfogadás e természetes folyamatát, és akadályozzuk az energia állandó átalakulását, akkor megpróbáljuk felhalmozni a pénzt, amely tulajdonosának kiváltságokat, elismerést, befolyást, hatalmat, vagy akár rendelkezési jogot ad más lények, sőt a természet felett. Ezzel a pénz a hatalom eszközévé válik, aminek következménye erőszak és pusztítás. Az ilyen fejlődés oka azonban a felhalmozásra és megragadásra, rögzítésre, visszatartásra irányuló emberi törekvés – a szomj vagy vágy, ahogy a Buddha nevezte, mely oly sokféle dologra irányulhat.

Nem a pénz az egyetlen, amivel visszaélünk. Megtörténik ez a tudással (gondoljunk egyes tudósok gátlástalanságára), az embertársainkkal

és a többi lénnyel, sőt önnön magunkkal is. A veszélyt ezért véleményem szerint nem a pénz jelenti, hanem sokkal inkább a saját motivációnk, amelyből kiindulva üdvös vagy nem-üdvös módon bánunk a pénzzel és a többi erőforrással.

Átlátjuk-e vajon az indítékainkat? Racionálisan aligha, hiszen az ész oly találékony, hogy még a legképtelenebb vagy -kegyetlenebb viselkedésre is képes elfogadhatónak látszó indokot találni. Az indítékokat akkor tudjuk átlátni, ha lecsupaszítva, közvetlenül szemügyre vesszük cselekedeteink hatásait.

Azt, hogy mit jelent számunkra a pénz, rögtön felismerhetjük, ha megnézzük, mihez kezdünk vele. Pusztán annak megfigyelése, mire hajlandó egy ember pénzt kiadni, mély bepillantást enged az értékrendjébe. Mire költünk, minek a megszerzéséért adunk pénzt? Az életszínvonalunkért, a képzésünkért, a családért, a karrierért, utazásra, szabadidős időtöltésekre vagy az életünk biztosítására? Bármi legyen is a válasz, ha felismerjük, mire „áldozzuk" a pénzünket (és az időnket), látni fogjuk, hol vannak a valódi prioritásaink.

Hasonlóképpen ismerhetjük meg a tanítók motivációját is, megfigyelve, miként bánnak a tanítványok pénzével (vagy idejével és munkaerejével). Tanulságos szemügyre venni ebből a szempontból, mit tettek a múlt nagy mesterei a tanítványok adományaival. A régi időkben is szokás volt a tanításért felajánlást tenni a tanítónak, ami többek között a tanítás kérésének őszinteségét volt hivatva alátámasztani. Így például a híres Nárópa Marpától, a hó messzi országából érkezett tanítványától aranyporban kérte a tandíjat, amit annak a vágyott tanítás fejében először össze kellett gyűjtenie. Noha Nárópa nevetve a szélbe szórta a Marpa által fáradságosan összegyűjtött aranyport, drasztikusan szembesítve a lelkiismeretes, de még meglehetősen kereskedői szemléletű tanítványt a tulajdon tünékenységével, a tanítók többsége elsősorban a *Dharma* terjesztésére használta föl a rá bízott adományokat. Kolostorokat építtettek vagy szereltek föl belőlük, fontos írások lefordíttatására és sokszorosítására költötték, s ezzel megteremtették a *Dharma*-gyakorlás alapjait a későbbi nemzedékek számára.

Ha manapság egyes „tanítók" ehelyett személyes meggazdagodásra törekszenek és vagyont halmoznak föl, mert az önmagában vett értéknek tűnik számukra, vagy saját hatalmuk és befolyásuk érdekében nagy szervezeteket hoznak létre és tartanak fönn a pénzen, ezt előbb vagy utóbb könnyen föl lehet ismerni, és távol tudjuk tartani magunkat tőle. Legfeljebb megfizetjük a – szó szerint vett – tanulópénzt, ezt azonban idővel kiheverjük. De nem súlyosabb-e a következménye annak, hogy az ilyen tanító visszaél a tanítványok bizalmával és képességeivel, hogy félrevezeti őket az útjukon? Ezért bizonyosan nem véletlen, hogy a *mahajána*ban a *bódhiszattva*-szabályok megszegésének minősül, ha a tanító megengedi tanítványainak, hogy szem elől tévesszék a célt, és ahelyett, hogy célratörően, minden erejükkel szellemi vakságuk legyőzésén munkálkodnának, világi elfoglaltságokat állít cselekvésük középpontjába. Ha a tanítót, akire rábízzuk magunkat, nem tartjuk képesnek arra, hogy bölcsen kezelje a pénzt, hogyan várjuk tőle, hogy bölcsen bánjék az emberekkel?

Még ma is beszélünk a három drágaságról, épp úgy mint a régi időkben: e megjelöléssel illetjük a Buddhát, a *Dharmá*t és a *Szanghá*t, buddhista menedékünk és tiszteletadásunk tárgyait. De a legritkább esetben nézünk szembe azzal, hogy e drágaságokhoz sohasem lehetett olcsón hozzájutni, azok mindig csak átlagfölötti erőfeszítések árán voltak elérhetők. Így például a Buddha korai tanítványai is jelentős anyagi áldozatot hoztak azért, hogy meghívják őt vagy valamely közeli tanítványát tanítást adni számukra. Anáthapindikáról azt tartják, hogy a ligetet, amelyet azután a Buddha és a *Szangha* rendelkezésére bocsátott, úgy vásárolta meg Dzséta hercegétől, hogy a vételárát kitevő pénzérmékkel fedte be annak egész területét. Az ilyen adományokban a Buddha és tanítása iránti megbecsülés jutott kifejezésre, s ez mutatta, hogy az adományozó

tanítást kíván kapni. Az ázsiai országokban az emberek mind a mai napig nem lépnek be üres kézzel a templomokba vagy kolostorokba, és még a kritikus megfigyelők is elismerik, hogy itt tiszta szívből és valódi odaadással adnak, nem pusztán konvencióból. Náluk még – ugyanazon tett egymástól elválaszthatatlan két oldalaként – egységben van az adás és az elfogadás, s átélik, hogy a megajándékozott tulajdonképpen az, aki ad. Az, hogy itt Nyugaton, miközben az említettnél jóval nagyobb gazdagságban élünk, gyakran ódzkodunk szóba hozni ezt a témát, sőt szinte tabuvá tettük azt, annak lehet a jele, hogy még nem ismertük föl az adomány és az adás valódi értékét. Ha viselkedésünket összehasonlítjuk az ázsiaiakéval, fájdalmasan tudatára kell ébrednünk annak, milyen messze vagyunk még keleti hittársaink bőkezűségétől, az adakozókedvről nem is beszélve.

Meghatározhatunk-e egy árat a *Dharmá*ért? Vagy ingyen – bocsánat, díjtalanul – kellene azt rendelkezésre bocsátani? Ami nem kerül semmibe, azt értéktelennek érezzük; manapság gyakran e vezérlőelv alapján működünk, s marketingszakemberek hada foglalkozik azzal, hogy nemesnek és ezáltal drágának ható csomagolással növelje a dolgok „értékét". Tudatában vagyunk-e vajon azon kincsek – a tiszta levegő, tiszta víz vagy egészséges test – páratlan értékének, amelyekhez (egyelőre még) ingyenesen jutunk hozzá, és nem csak akkor kezdjük-e el megbecsülni őket, amikor felmerül annak veszélye, hogy elveszítjük?

A *Dharma* útját csak az járhatja, aki saját maga törekszik. „Nektek magatoknak kell fáradoznotok, a Tathágaták csak az utat mutatják" – mondta a Buddha. Régen az ehhez nélkülözhetetlen komoly szándékot próbára tették: a be-

bocsátást kérőt napokig várakoztatták a kolostor bejárata előtt vagy többször elutasították, megkövetelvén tőle a kitartás és állhatatosság előzetes felmutatását. Huj-ko, a Zen második pátriárkájának példája – aki elszántságát és áldozatkészségét azzal kívánta demonstrálni, hogy levágta egyik karját –, manapság inkább elborzaszt bennünket, mintsem hasonló áldozatkészségre inspirálna. Annál inkább értjük a pénz nyelvét. „Az idő pénz" – mondjuk, s ezzel azt fejezzük ki, hogy az idő értékes, nem pocsékolhatjuk el. Akinek meg kell fizetnie az időt, az körültekintően bánik vele, mind a saját, mind a mások idejével. Pontosan átgondolja, mit is akar, és közvetlenül és világosan a tárgyra tér, megteremtve ezzel a feltételeket kérdései vagy problémái megoldásához. Ilyen módon a lehető legnagyobb hasznot hozza ki egy beszélgetésből. Ha valaki ezzel szemben azt hiszi, hogy sok ideje van (ami mindig illúzió), nem fog bölcsen gazdálkodni vele. Konvencionális beszélgetésre vagy üres szócséplésre használja az együttlétet, s talán csak az utolsó percben jut el a témához, ami szándéka szerint a beszélgetés célja lett volna. Elvesztegeti mind a saját, mind beszélgetőpartnere idejét, de ami még ennél is rosszabb, nincs tudatában annak, hogy az élete ideje korlátozott, s így nem is tanulja meg azt jól felhasználni. Aki terápiás pályán dolgozik, valószínűleg megerősíti ezt a megfigyelést. A terápia is annál hatékonyabb, minél nagyobb mértékben fizeti saját zsebéből a páciens annak költségeit.

Amikor őszinte aggodalommal amellett érvelünk, hogy a *Dharma* nem egyeztethető össze a pénzzel, megfeledkezünk arról, hogy a valódi és hamisítatlan *Dharma* egyáltalán nem lehet üzlet tárgya. Ez meglephet egyeseket, hiszen léptennyomon találkozunk az önismeretre vagy a tudatosság kiterjesztésére irányuló „szellemi utak" kínálatával. Én azonban úgy vélem, hogy amivel kereskedni lehet, az éppen hogy nem a *Dharma*. Ami piacképes, az sokkal inkább az emberek szükségleteit, vágyait, reményeit, mindenekelőtt pedig az illúzióit elégíti ki. Ahhoz a „tanítóhoz", aki meghagyja az embereket az illúzióikban vagy akár meg is erősíti ezeket, tódulnak a tanítványok, és bőségesen elhalmozzák őt szóbeli és anyagi elismeréssel. A Buddha útja azonban rögös; s aki ezen halad, az minduntalan az *ego* által a lába elé gördített akadályokba botlik. Tévedéseink és illúzióink átlátása többnyire fájdalmas, még ha ez vezet is el minket végül a megszabaduláshoz. Ezt az ösvényt csak az fogja végigjárni, aki mélyen átérzi a *szanszárikus* világ szenvedését – sajátját és a többi lényét egyaránt. Autópálya azonban soha nem lesz belőle.

A hamisítatlan *Dharma* tanítását ezért csak az képes kifejteni, aki mélyen megértette azt, s így feladta a reményt és a félelmet. Megszabadult „a boldogság reményétől és szenvedés miatti rettegéstől, a hírnév reményétől és a jelentéktelenség miatti félelemtől, a dicséret reményétől és a szégyenben maradás miatti rettegéstől, a nyereség reményétől és a veszteség miatti félelemtől"; az igazi veszélyt ugyanis e világi szelek jelentik. Hogy egy „tanító" az elismeréstől, a tetszéstől vagy éppen a tanítványai pénztárcájától függ-e, ebből a szempontból közömbös. Mind a lelki, mind az anyagi típusú függőségek megakadályozzák a szabad és a szabadsághoz vezető tanítást és tanulást.

Kell-e még válaszolnom ezek után a címben feltett kérdésre? Igen, a *Dharmá*nak van ára: odaadást, időt, bátorságot, sok türelmet és bizonyosan némi pénzt is kíván tőlünk. De legfőképpen, fel kell adnunk érte saját szokásmintáinkat. S vajon nem ezek-e a legdrágábbak számunkra?

❄ ❄ ❄

Bahudhiti Bányai Tibor Márk

ÉLETEM CSÖGYAM TRUNGPÁVAL – MENNYDÖRGŐ SÁRKÁNY

DIANA J. MUKPO KÖNYVÉRŐL

A Satori-Book Kiadó jóvoltából 2011 őszén megjelent, *Mennydörgő Sárkány* alcímet viselő könyv azon művek sorába illeszkedik, amelyek a 20. század egyik legjelentősebb spirituális mesterének, Chögyam Trungpának állítanak emléket. E kötet érdekessége és különlegessége ugyanakkor, hogy a szerző nemcsak tanítványa, hanem egyben házastársa is a tanítónak. Diana J. Mukpo inkább a házastárs, mintsem a tanítvány szerepében szólal meg. Ugyanakkor például a végig következetesen használt *Rinpocse* cím, amellyel a szerző férjét illeti, már önmagában is azt jelzi, hogy kapcsolatuk történetére nem lehet csupán a házasság hétköznapi vagy nyugati módon felfogott, hagyományos értelmében tekintenünk. Még inkább indokolt ez a megközelítés, ha Csögyam Trungpa életművét is figyelembe veszszük, hiszen ha valami távol áll *A szellemi materializmus meghaladása* vagy *A szabadság mítosza* szerzőjétől, akkor az éppen a konvencionális felfogás.

A 11. Trungpa tulku halála után közel húsz évvel megjelent könyv szinte egyetlen hatalmas, naplószerű monológ, olyan kronologikus visszaemlékezés, amelybe a szerző helyenként Csögyam Trungpától származó idézeteket illeszt. A vendégszövegek betoldásának gesztusa azon írói attitűd kiegészítéséül szolgál, amelyet legjobban a könyv

Trungpa és Diana egy hivatalos fotón

egyik kulcsmondata jellemez: „nem beszélhetek Rinpocse helyett, de én magam ezt éreztem". Maga az *Életem Csögyam Trungpával* cím is a szöveg önéletírás jellegű személyességét tükrözi. Bár az apró részletekre is kiterjedő, sokszor felsorolásszerű információáradat könnyen szétszórhatná az olvasó figyelmét, a szigorú időrendnek köszönhetően mégis egy koherens élet- és kapcsolati történet rajzolódik ki az 1968-as találkozástól Rinpocse 1987-ben bekövetkezett haláláig, illetve egészen a kézirat 2006-os lezárásáig.

A több mint ötszáz oldalas írás stílusa erősen élőbeszédszerű, és a szerző sokszor – egészen a szexuális intimitásig elmenően – naplóba illően őszinte és részletező. Ez a közvetlenség mégsem kelti az olvasóban azt a kellemetlen érzést, mintha a híres buddhista tanító családi életébe indiszkrét módon pillantana be. A szerző célja ugyanis nem az öncélú magamutogatás vagy a sérelmek utólagos felpanaszolása, hanem – miként ezt többször megjegyzi – saját életét, ezen belül házasságát kívánja vizsgálni, azt a kapcsolatot, amelyben az egyik fél történetesen Csögyam Trungpa volt. Ily módon az olvasó a házastárs szempontjából nyer betekintést egy buddhista tanító magánéletébe, már amennyiben a jelen esetben beszélhetünk egyáltalán bármiféle magánéletről. Mindazonáltal a könyv által felvetett legfőbb kérdés éppen a magánélet körül forog. Hogyan viszonyuljon a feleség férjéhez, aki egyben személyes tanítója is? Vagy megfordítva: hogyan fér meg egy személyben a férj és családfő, valamint a buddhista tanító? A szerepek kettősségéből fakadó konfliktusok felidézésével a szerző olyan életszerű, általános problémákat mutat be, amelyekhez hasonlóval mindenki találkozhat saját kapcsolataiban.

Kettejük között a feszültségek túlnyomórészt a párkapcsolat és a guru-tanítvány viszony együttjárásából erednek. Míg azonban az egyik fél számára nincs különbség hétköznapok és gyakorlás között, addig a másik családi otthon iránti igénye mindvégig kielégítetlen marad. A probléma paradox természetét jól mutatja többek között az is, hogy miközben az otthon valóban nélkülözhetetlen lenne a harmonikus gyermekneveléshez, a Mukpo családban valamennyi fiúról bebizonyosodik, hogy nem közönséges gyermek, hanem *tulku*, vagyis olyan tudatosan inkarnálódott tanító, akit a tibetiek hagyományosan nem családban, hanem kolostori környezetben nevelnek fel.

Trungpa és Diana

Epizódok sora példázza, hogy az okok és következmények karmikus láncolatában senki sem kivételezett. Amikor az egyébként nyitott házasságból Diana kikéri magát légyottra másik szerelméhez (leendő második férjéhez), a magánélet problémája Csögyam Trungpa számára is felmerül. Igaz, a problémára adott válasza már egy bódhiszattva hozzáállásáról tanúskodik, aki ilyen helyzetekben is képes az éntelenség és együttérzés kibontakoztatására.

Diana J. Mukpo könyvének legnagyobb erénye, hogy miközben betekintést enged Csögyam Trungpa spiritualitásának mindennapi vetületeire, olyan provokatív kérdéseket vet fel, amelyek az olvasót saját aktuális helyzetével szembesítik. A könyv elmélkedésre sarkall a *Szangha* és a magánélet – más szóval a gyakorlás és a hétköznapiság – kettősségének mibenlétéről.

❄ ❄ ❄

LEE GIL WON VERSEI[1]

Napfénypalást

Ha majd a napfény oly kedves lesz,
hogy lángra gyújtja a folyó vizét,
indulj a partra ki és tárd fel kincseink.
Ha majd a vízimadarak felröppenek
a nád óvó árnyából, és napnyugtába oltott
szél sípol csöndesen csontjainkban,
lásd, hogy az élet aranylón ömlik tova.
Ha majd madarak szemével nézzük
az izzó alkonyt, súgom meg neked,
hogy amint hátán fénnyel a folyó,
úgy folynék én. Úgy élnék újra.

A teljes elengedés gyakorlása

Ne féljetek!
Csak azért halunk meg, mert emberek vagyunk.
A halál a mi kiváltságunk, amit
még az istenek is irigyelnek.
Bacchus, aki a virágok istene kívánt lenni,
most már örökre, mint a bor istene morog.
Ha nem érne véget,
az élet nagyon zavaros lenne.

Megbocsájtunk, kiürítjük szívünket,
könnyedén elindulunk.
Mint amikor a mondat végén kitesszük a pontot
és elkezdünk egy új mondatot.
Várjuk hát a holnapot,
hagyjuk hátra a
leginkább szívfacsaró dolgokat is.

Ne bánkódjatok!
Ahogy múlik az idő,
lemegy a Nap,
leszáll az éj,
s nyugovóra térünk,
úgy készülünk
a halálra is.

A szél nyomában

Anyám,
én szél leszek talán.

A szél, mely morcosan tobozokat hajigál
amikor a violák virágba borulnak,
és valamiért
egész télen egy völgyben lapul
búját susogva, búgva,
majd nyáron
gyengéden kiáramlik,
és meg sem áll, míg szívem össze nem rázza, szúrja.
Ha visszatartom lélegzetem, amíg fúj,
lelkem hátradől a szélben.
Ha imádkozom, amíg fúj,
fényre gyúlnak a hangok.
A hangok,
ahogy levegőt veszel,
mert a lélegzet csak erre várt,
vagy lépéseid hangjai ezek?

Anyám,
lehetek én szél valaha?

Weiner Sennyey Tibor, Gil Won Lee és Dokhe Sunim az Eredeti Fény templomban a Pilisben

Mindennap búcsú

Nem csupán a virágos mezőt
borzolja a szél.
Ma találkoztam a fűszálakkal.
A szelek, melyek ezer éve
vándorolnak már a földön,
még emlékeznek a hajlott fenyő
gyantájának illatára.
Szeretni valakit
éppolyan fájdalmas, mint gyűlölni.
Bár a sötét fellegek könnye hull, esik,
a kék ég is megmarad.
Derűre
ború.
Így kell élned.
Ezer éve már, hogy a szél
mindennap elköszön.
Mindennap
búcsúzz te is.

Meditáció felhőről

Anyám felhővé vált,
s apám felett lebeg, aki folyóvá lett.
A dal, melyet búsan énekelt,
most a felhő után kúszik, mint visszhang,
amikor szabadon hullatja
életében visszatartott könnyeit.

Hogyan is ismerhetném szívét?
A szívet, mely megköszönte
bánattal teli, rongyos,
megtépázott életét.
Mintha csupa áldás lett volna.
Megkeserítettem életét, de ő
úgy ült, mint egy Buddha,
előtte egy szútra. Nyitva.
Nővérem nehéz sorsát siratta.

Keblében emlékek
dörömböltek, mint eső a bádogtetőn,
a megszabadulás ígérete csillant
ráncos mosolyokban, halk léptekben.
Miért nem ismertem én
ezt a magányt, mely vállára veszi
akár a fénylő égboltot is?

Meditáció apám gingkómagjai felett

Sűrűn habzott, sziklát vájt,
tisztából zavarttá lett,
s mikor a folyó elérte a tengert,
végre lecsendesedett.

Apám folyóként élt e tájon,
és sohasem fösvénykedett,
mert nem habzsolta magába
a völgyben csergő vizeket.

Mikor folyó volt, harcolt
a betolakodókkal kétségbeesetten,
s míg kivetette a szennyet,
a halakat óvón ringatta ölében.

Szennyvíz kérlelte, koszolta, hiába:
a folyó egyedül ment tovább.
Mikor útjaik végleg elváltak,
hátán cipelte a napnyugtát.

1. Koreai költő. A versek a Napfénypalást c. kötetben jelentek meg (Hangolás 2. Lee Gil Won: Napfénypalást – koreai versek. Budapest, Pluralica Alapítvány, 2011). A verseket fordította: Weiner Sennyey Tibor. A nyersfordításokat angolból készítette: Balogi Virág. A versfordításokat a koreai eredetivel összevetette: Osváth Gábor.

Utánközlés a költő és a kiadó szíves engedélyével.

A bölcs asszony

Tibeti népmese

Akár felfelé, akár lefelé mászunk a létrán, nem jó, ha sürgetnek.
– tibeti közmondás

Volt egyszer réges-régen két szomszédos ország. Az egyik egy kicsivel kisebb volt a másiknál. A távolabbi és nagyobbik ország királya úgy gondolta, leigázza a kisebbik országot.

– De előbb azért – mondta – látni szeretném, mennyire ravasz és bölcs a királyuk. Ha nem az, le tudom győzni, de ha az, akkor jobb, ha meg sem próbálom.

Küldött neki egy színben és méretben teljesen egyforma kancát és csikót, és kérte a királyt, ugyan döntse el, melyik a kanca és melyik a csikó. A király tanácsnokai csak nézték, nézegették, szemüket meresztgették, de nem tudták megállapítani. Egyikük hazament, elmondta a feleségének, aki így válaszolt:

– Ez bizony egyszerű. Megmondom, mit tegyetek: készítsetek jászolt, és tegyetek bele füvet. Az anya a csikó elé fogja tolni az ételt.

Minden úgy történt, ahogy mondta, ily módon megválaszolták a király első feladványát.

Másnap a király egy karót küldött nekik, melynek mindkét végét egyformára faragták, és arra kérte őket, ugyan mondják meg, melyik a teteje és melyik az alja.

A férfiak megint csak tanácstalanul bámultak. Az előző napi tanácsnok elmondta a feladványt a feleségének, aki így válaszolt:

– Ez bizony egyszerű. Dobjátok be a vízbe: a teteje fog először a sodrás irányába fordulni.

Így tettek, s megoldották az aznapi feladatot is.

Ezután a nagyobb ország királya egy hím és egy nőstény kígyót küldött nekik, de egyik bölcs férfiú sem tudta őket megkülönböztetni. A tanácsnok ismét a feleségéhez fordult, aki így szólt:

– Ez bizony egyszerű. Terítsetek a közelükbe egy selyemdarabot. A nőstény finomnak és puhának fogja találni, ráhelyezkedik, összetekeredik és elalszik; a hím viszont elutasítja a selymet és megtagadja az alvást.

Ezt tették, s minden úgy történt, ahogyan mondta.

A nagyobb ország királya úgy döntött, mégsem áll ki a kisebbik királlyal, mert az túl fortélyos. A kisebbik király viszont tisztában volt vele, hogy megmentették a háborútól. Odahívta hát a tanácsnokát, s megkérdezte tőle, ugyan honnan tudta mindezeket a dolgokat, amikor mindenki más kudarcot vallott. A tanácsnok elárulta, hogy nem ő oldotta meg a feladványokat, hanem a felesége. A király magához hívatta az asszonyt, gazdagon megjutalmazta, a férjét pedig a királyság főtanácsnokának tette meg.

❄ ❄ ❄

1 Forrás: *Tibetan Folk Tales by A.L. Shelton* (www.sacred-texts.com/asia/tft/index.htm). Angolból fordította: Szakulá Fazakas Hajnalka.

„Én-te, én-világ, én-isten.
Ezeket a merev skatulyákat
a humorérzék
egy szempillantás alatt feloldja.”
(Csögyam Trungpa)

Az igazság íze[1]

Egyszer egy király arra kért egy bölcset, hogy világítsa meg az igazság mibenlétét.
– Próbáld meg leírni a mangó ízét olyasvalaki számára, aki sohasem evett még édeset! – hangzott a felelet.
Bárhogy is igyekezett a király, be kellett látnia, hogy képtelen pontosan érzékeltetni a gyümölcs zamatát.
– Áruld hát el, te mit mondanál? – fordult végül a bölcshöz.
Az egy mangót nyújtott felé, és így szólt:
– Nagyon édes, kóstold csak meg!

A nehézfejű szerzetes[2]

Hogen, a kínai zen mester egyedül élt egy kis vidéki templomban. Egy nap négy vándorszerzetes tért be hozzá. Szerettek volna egy kicsit átmelegedni, ezért megkérték, hogy tüzet gyújthassanak az udvarán.
Miközben a fát rakosgatták, a jelenségek szubjektív és objektív voltáról vitatkoztak. A mester odalépett hozzájuk, rámutatott egy nagy kőre, és megkérdezte:
– Hol van ez a kő, a tudatunkban vagy azon kívül?
– A buddhista tanítások szerint minden dolog valamely tudattartalom tárgyi formában való kivetülésének tekinthető, ezért úgy fogalmaznék, hogy a kő a tudatomban található – felelte az egyik szerzetes.
– Szörnyen nehéz lehet a fejed – jegyezte meg a mester –, ha ekkora követ cipelsz a tudatodban!

1. Forrás: www.spiritual-short-stories.com
2. Forrás: www.ashidakim.com

Erő a változtatáshoz[3]

Öreg barátok beszélgetnek a teaházban. Egyikük elbeszéli élete történetét:
– Ifjúkoromban olyan voltam, mint az eleven tűz. Szerettem volna mindenkit felrázni. A Buddhákhoz fohászkodtam, adjanak erőt, hogy megváltoztassam a világot. Ahogy teltek az évek, egy nap arra ébredtem, hogy túl vagyok már életem delén, és egyetlen embert sem sikerült megváltoztatnom. Ismét a Buddhákhoz folyamodtam, adjanak erőt, hogy a hozzám közelállókat, akiknek erre igazán nagy szükségük lenne, jobb belátásra bírhassam. Most hogy megöregedtem, már kevéssel is beérem. Csak azt kérem a Buddháktól, adjanak erőt, hogy legalább magamon képes legyek változtatni.

Egérszív[4]

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy egérke, aki örökös aggodalomban élt a macskák miatt. Egy varázslónak megesett rajta a szíve: macskává változtatta.
De a cica rettegett a kutyáktól, így a varázsló – mit volt mit tennie – kutyává változtatta. Kutyaként aztán félt a párducoktól, így a varázsló kénytelen volt őt is párduccá változtatni. Szegény jószág! Attól fogva nem volt se éjjele, se nappala, csak azt leste, hová bújjon a vadászok elől.
Ekkor a varázsló kétségbeesett, széttárta a karját, és azt mondta:
– Nem áll hatalmamban, hogy segítsek rajtad. Most már látom, hogy egérszíved van.

A történeteket találta és angolból fordította:
Nakulamátá Szabady Helga

3. A történetet írta: Christina Feldman és Jack Kornfield. Forrás: www.spiritual-short-stories.com
4. A történetet írta: Anthony de Mello. Forrás: www.spiritual-short-stories.com

A Buddhista Misszió egyház maradt

Örömmel tájékoztatjuk híveinket, barátainkat és támogatóinkat, hogy az Országgyűlés 2012. február 27-i döntésével az új egyházi törvény szabályai szerint is felvette az egyházak listájára a Buddhista Missziót, a Magyarországi Árya Maitreya Mandala Egyházközösséget. A tavaly megszavazott 14 egyház mellett ezúttal 18 további vallási szervezet kapta meg az egyházi státuszt, közöttük az öt legrégebbi és legnagyobb támogatottságot élvező buddhista közösség. Az Országgyűlés döntését követően benyújtottuk a nyilvántartásba vételhez szükséges dokumentumokat, és azóta megtörtént a Buddhista Misszió egyházként történő regisztrálása.

Bízunk benne, hogy az Országgyűlés pozitív döntése, mellyel elismerte a buddhista vallást Magyarországon, tovább erősíti a buddhizmus tekintélyét és vonzerejét, és a Buddhista Misszió fejlődésére is kedvező hatással lesz. Az új szabályozási környezetben az egyházi státusz a korábbiakhoz képest nemcsak kedvezőbb működési feltételeket, hanem nagyobb erkölcsi és társadalmi elismerést is jelent. A buddhizmus magyarországi beágyazódása szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy a buddhista vallás híveiként és gyakorlóiként méltónak bizonyuljunk erre az elismerésre! Ez is erősítheti motivációnkat a gyakorlásra és a szűkebb és tágabb közösségünk jóllétéért folytatott fáradozásra.

Ehhez a munkához és a további fejlődés lehetőségeinek megteremtéséhez kérjük továbbra is minden kedves barátunk támogatását! Az egyházi státusz elnyerése azt jelenti, hogy változatlanul fogadhatjuk a személyi jövedelemadó egyházi 1%-ának felajánlását a 0341 technikai számra. A Maitreya Buddhista Alapítvány szintén fogadni tudja ebben az évben is a civil 1%-okat a 18018394-1-43 adószámra. Kérjük, aki teheti, ebben a formában is támogassa a Buddhista Missziót, valamint alapítványunkat!

Időközben megkapta közösségünk a 2011 évi adófelajánlásokat is, 13.950.825 Ft-ot. A tavalyi évben rekordszámú, 2227 állampolgár támogatta ebben a formában a Buddhista Missziót, amit tovább növelt a felajánlásokhoz kapcsolódó 11 millió Ft állami kiegészítő támogatás és az alapítványunknak juttatott 751.201 Ft. Köszönjük minden kedves hívünknek és barátunknak az értékes felajánlásokat, melyek közelebb hozzák régi tervünk, a Láma Anagarika Govinda közösségi ház megvalósulását!

ELVONULÁS

Fontos tájékoztatás a 2012. évi nyári elvonulásról

Tájékoztatjuk az érdeklődőket, hogy ebben az évben *nem jelentetünk meg külön szórólapot* a nyári egyhetes elvonulásról. Tapasztalataink szerint a korábbi években nagyon kevés olyan résztvevő volt az elvonulásokon, akik nem szerepelnek a Buddhista Misszió elektronikus levelezőlistáján vagy nincs e-mail címük. A színes szórólapok nyomtatása, de különösen a postaköltségek résztvevőnként több ezer forinttal terhelték meg az elvonulás költségeit, és az ugyancsak állandóan emelkedő táborbérleti és étkezési díjak mellett az utóbbi években ez a részvételi díjakból már nem volt kigazdálkodható. Ezért úgy döntöttünk, hogy az évi két nyomtatott programfüzeten kívül az egyes rendezvényekről, így a nyári elvonulásról is a jövőben elektronikus úton – levelezőlistánkon, illetve a honlapunkon keresztül – adunk tájékoztatást. *Külön kérésre, egyedileg* szívesen megküldjük ezután is postai úton a tájékoztatókat, ennek igénylését lásd alább a (iv) bekezdésben.

(i) Javasoljuk, hogy akit érdekel az elvonulás, és még nem szerepel az elektronikus levelezőlistán, *mielőbb iratkozzon fel e-mail címe* megadásával. Az elektronikus levelezőlistára úgy lehet feliratkozni, hogy a www.buddhizmus.hu honlapon regisztráljuk magunkat felhasználóként a bal oldali sávban található „Felhasználó létrehozása" linken keresztül. A regisztrálás abból a szempontból is ajánlott, hogy a bejelentkezett felhasználók hozzászólhatnak a honlap írásaihoz, használhatják annak fórumait, és egyéb, zártkörű szolgáltatásokat is igénybe vehetnek.

(ii) Ha valakinek nehézségei vannak a regisztrálással, munkatársunk szívesen segít ebben, ehhez írjuk meg e-mail címünket az info@buddhizmus.hu címre.

(iii) Eseti rendezvényeinkről a facebook-on keresztül is rendszeres tájékoztatást adunk, oldalunk címe www.facebook.com/buddhistamisszio. Naprakész információkhoz a facebook tagoknak javasoljuk az oldal lájkolását.

(iv) *Aki nem használja az Internetet* vagy nincs e-mail címe, de érdeklődik az elvonulás iránt, azt kérjük, hogy jelezze ezt felénk levélben a Buddhista Misszió, 1386 Budapest, Postafiók 952. címen vagy Horváth Diána programszervezőnél a 06 20 360 5361 telefonszámon. Számukra egyedileg, postai úton eljuttatjuk a tájékoztatást a nyári elvonulás részleteiről.

A 2012. évi nyári elvonulás augusztus 4-től 11-éig kerül megrendezésre, témája „*Utak a mahámudrához*". E gyakorlatrendszer a tudat üres és fogalmakon túli világosságtermészetének közvetlen átélését célozza, melyben szellemünk tisztán és áthatóan önmagára eszmél.

UTAK A MAHÁMUDRÁHOZ

A BUDDHISTA MISSZIÓ NYÁRI ELVONULÁSA

2012 augusztus 4 - 11.

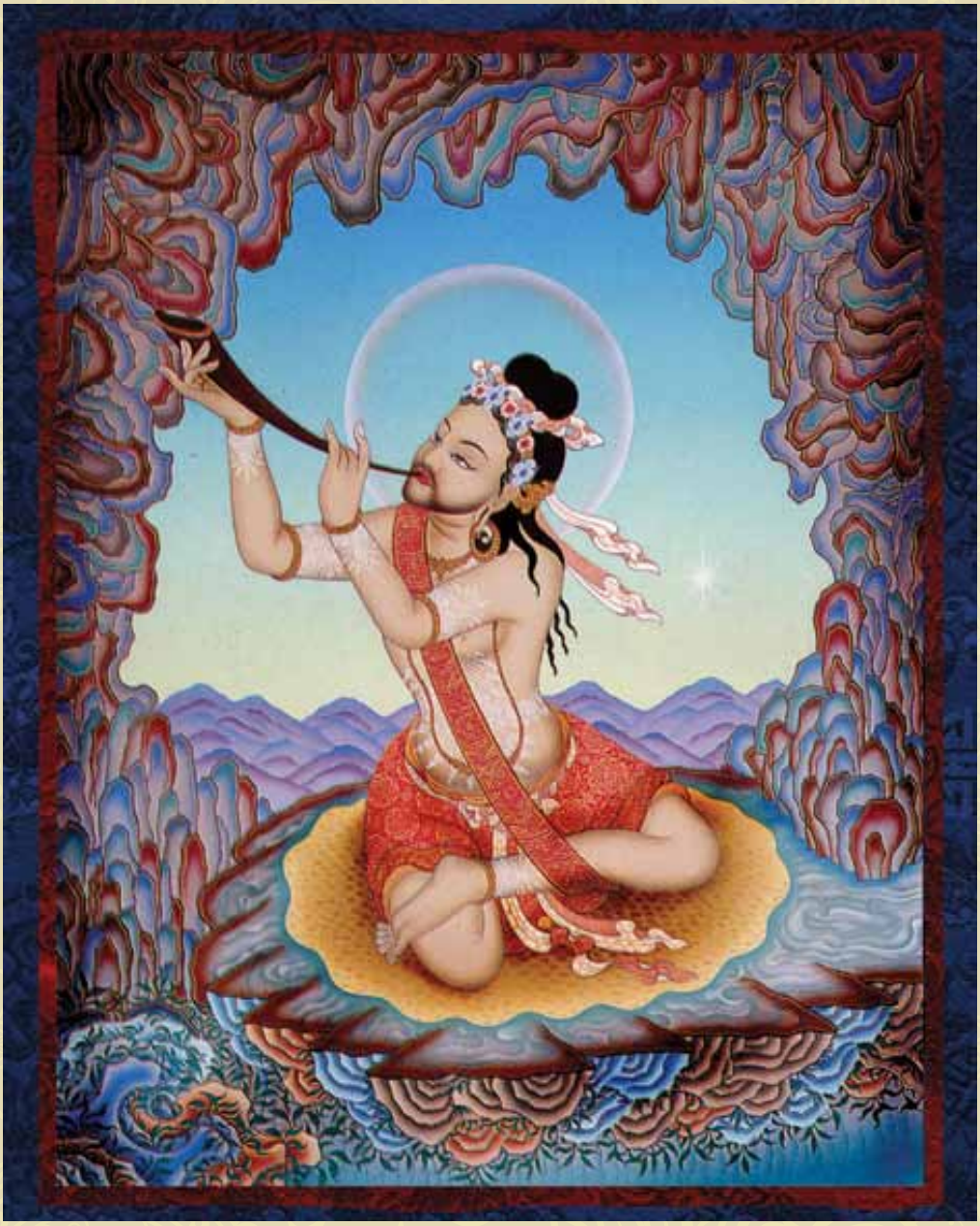

Amennyiben szeretne részt venni az elvonuláson, kérje részletes tájékoztatónkat
e-mailben: **info@buddhizmus.hu**
postai úton: **1386 Budapest, postafiók 952.**
telefonon: **06 20 360 5361**
vagy figyelje honlapunkat (www.buddhizmus.hu), elektronikus hírlevelünket!